

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 34.

Sobota 27. aprila 1929.

Leto IV.

Slavnosti 1. maja prepovedane.

Notranje ministrstvo je z razpi-
som Pov. J. B. štev. 10.077 z dne
17. aprila 1929 naročilo vsem politič-
nim oblastvom, da morajo prepove-
dati vse prireditve — 1. maja. Ne
smejo se vršiti obhodi, shodi, pred-
avanja in koncerti. Prepovedano je
razširjanje majskih spisov in letakov

vsake vrste. Časopisi ne smejo iziti
niti v rdeči bari tiskani, niti na rde-
čem papirju. Tudi ne smejo časopisi
v svojih izdajah 1. maja pisati za raz-
orožitev in demokracijo.

Delavcem pa je na prosto dano,
da 1. maja praznujejo, ali pa, da de-
lajo, tudi smejo prirediti izlete.

„Svoboda“

je bila zaplenjena, ker je vsebovala v celoti propagando, da bi se izpreme-
nil politični in socialni red v državi.

Državno pravdnništvo v Maribo-
ru zabranjuje v zmislu člena 19., t. 7.
zakona o tisku v besedilu zakona z
dne 6. januarja 1929, Služ. Nov. št. 6
in 9 razširjanje in prodajanje majske
številke tiskanega spisa »Svoboda«
štev. 4.—5. z dne 23. aprila 1929, iz-
hajajoče v Mariboru, ker so storjena
s sestavki in s slikami v tem spisu
kazniva dejanja, ki jih je kaznovati
po čl. 3. zakona o zaščiti javne var-
nosti in reda v državi z dne 6. janu-
arja 1929, Služ. Nov. št. 6 in 9 in z
dne 1. marca 1929, Služ. Nov. št. 54
XXIII.

Zabrana sestoji iz tega, da se za-
plenijo tiskani izvodi (čl. 24. zak. o
tisku).

Obenem se odreja po čl. 24. zak.

o tisku, da je zapečatiti tiskani sta-
veki, plošče in kamenoreze.

Zabrano izvrši kr. policijski ko-
misariat v Mariboru.

Razlogi.

Sestavki, pesmi in slike v majski
številki časopisa »Svoboda« št. 4.—5.
z dne 23. aprila 1929 vsebujejo v ce-
loti propagando, da bi se izpremenil
politični in socialni red v državi.

Taka propaganda je kazniva po
čl. 3. zakona o zaščiti javne varno-
sti in reda v državi z dne 6. januarja
1929, Služ. Nov. št. 6 in 9 in z dne
1. marca 1929, Služ. N. št. 54/XXIII.

List je bil tokrat obsežen kot še
nikoli. Vseboval je 88 strani in je bil
izredno lepo opremljen!

Velik porast socialističnih glasov na Danskem.

V sredo, dne 24. aprila, so se vršile na
Danskem volitve za parlament in večerni
listi z dne 25. aprila vedo poročati, da so
se glasovi danske socialistične stranke po-
možili za 21 odstotkov. Za koliko manda-
tov se je socialistična frakcija v novem
folketingu pomnožila, se še ne ve, toda, če
vemo, da je socialistična stranka pri zad-
njih volitvah, ki so se vršile 2. dec. 1926,
prejela 498.125 glasov in 53 mandatov, tedaj
lahko konstatiramo — če prištejemo 21 od-
stotkov — da je stranka napredovala za
okroglo 105.000 glasov. To je naravnost ko-
losalni napredek v kratkih dveh letih. Vo-
litve bi se imele vršiti šele decembra 1930.
Ker pa so konservativci izjavili krizo, pa-
lamentu s tem, da niso hoteli glasovati za
proračun levčarske vlade, to pa radi voja-
ških kreditov, katere so hoteli konservativci
zvišati, je bil parlament predčasno razpu-
ščen. Vidi se, da je dansko ljudstvo precej
zrelo za parlamentarizem, kajti ravno kon-
servativci so izgubili v prid socializma.
Volitve leta 1926, so imele sledeči rezultat:
Socialisti 498.125 (53), liberalci 380.737 (47),
konservativci 275.793 (30), radikalci 151.436
(16), georgisti (liga pravdnosti) 17.463 (2),
Slezjivani 10.422 (1). Komunisti so prejeli

brez mandata 5768 glasov. Od 149 manda-
tov so imeli tedaj socialisti 53. Večina je
75. Sedaj bodo najbrž imeli okrog 64 man-
datov ter jim bo manjkalo tedaj do abso-
lutne večine dobrih deset mandatov. Soci-
jalistična stranka na Danskem je bila že
ponovno na vladi in kar jo je najbolj ka-
rakteriziralo, je bilo to, da je socialistični
vojni minister nastopil sam za redukcijo,
oziroma odpravo armade. Vojška bremena
so povsod za ljudstvo najbolj neznosna in
so povzročili v večini držav največja. Iz-
datki za stojiče armade so popolnoma ne-
produktivni, od katerih imajo dobiček le
vojni dobavitelji in fabrikanti za orožje.
Danska je gotovo v srečnem položaju glede
varnosti na zunaj. Kapitalisti pa sveda vi-
dijo vedno sovražnika tudi v notranjosti
države.

Končno je važno za Dansko še to, da
je to dežela malih kmetovalcev, ki se ne
boje socializma, ampak imajo že dolgo let
močno rdečo zastopstvo v parlamentu. Več
kot gotovo je, da bo sedaj zopet sledila so-
cialistična vlada, četudi ne prav sama, pa
vendar bo lahko mnogo koristnega napravila
za ljudstvo, v katerem bo imela tako močno
zaslombo.

Avstrijska vladna kriza še vedno na mrtvi točki.

Novi kancler se išče!

Sedaj se šele jasno vidi, kako je bil
Seiplov vladni voziček »zafrkan«. Do izbru-
ha krize se je vsi krivdo radi nedelavnosti
parlamentu metalo na opozicijo, na socia-
liste. Socialisti pa vendar ne bi bili socia-
listi, ako bi samo meščanski večini priki-
navali in ne bi branili interesov proletar-
ijata. Zato se je splošno mislilo, da bo
potem, ko bodo vstvarjeni predpogoji za
delavnost skupščine, to je, ko se bodo so-
cialisti izjavili, da ne bodo novi vladi de-
lali posebnih težav, v par dneh ta nova
vlada sestavljena. Toda sedaj so se poka-
zale nove ovire, ki se jihi preje ni videlo
na to, v vladni koaliciji sami. Pa neglede
na to, niti krščanski socialci niso med se-
boj edini. Ti se dele namreč na zastopnike
dežele, to je kmetijstva, in zastopnike mest
ter industrije. Večino tvorijo menda prvi,
ki so postavili parolo, da mora biti novi
kancler z dežele in ne iz Dunaja, da bodo
agrarni interesi bolj varovani. S tem se
seveda strinjajo tudi landbundovci. So pa
tu še tretji, in to so Velenemci, ki bi želeli
predvsem moža, ki ne bi bil ultramontan,
torej ne prehud klerikalec. Zato se niso
mogli zediniti za Vorarlberžana Enderja in
je ta moral iti, odkoder je prišel. Poslal
pa je svojega prijatelja od istotam, hudega
klerikalca Mittelbergerja, ki pa je takoj
dobil brco od Landbunda. Trenutno se ne
ve, kdo bo tisti, ki bo mogel vse zadovoljiti.
Nastalo pa je sedaj nekaj drugega, kar je
povzročilo silno razburjenost v masah, ne
samo socialističnih, marveč pri pristajih
vseh strank. To je oni kompromis med me-

ščanskimi strankami ter socialisti glede
najemnin. Razburjenje je velikansko in se
že napoveduje boj od vseh strani. Poleg
privatnih ter industrijskih nameščencev, se
že pojavljajo državni uradniki s svojim od-
borom »petindvajsetorice«, ki bo takoj pre-
zentiral vladi protiračun za višje najemnine.
Puntajo se tudi obrtniki in skritka vsi sta-
novi. Vidi se, da je g. Seiplu smrdel plebscij
o zaščiti najemnikov kakor tudi volitve s
parolo: odprava zaščite najemnikov.

Gle za malenkostno zvišanje najemnin,
a masje vidijo v tem začetek konca in to
daje slutiti, da ne misli avstrijsko ljudstvo
na odpravo zaščite. V tem oziru imajo socia-
listi v rokah močnejši adut kot so sami
mislili. Socialisti namreč ne mislijo nikdar
privoliti v to, da bi hišni posestniki prišli v
posest hišne rente, marveč le v toliko, ko-
likor je nujno potrebno za vzdrževanje hiš.
Okrog 50 dinarjev bi naj znašala najemnina
za majhno stanovanje. To pač ni mnogo.
Drugega koncesija, ki bi jo naj dobili hišni
posestniki s tem, da jim naj bi bilo pri treh
in večsobnih stanovanjih dovoljeno, se z
najemniki glede višine najemnine prosto po-
gajati, bi bila pač malo nevarna. Sicer to
ni potreba, ako bi najemnik ne hotel, ven-
dar se smatra to določbo za zelo nevarno,
kajti hišni posestnik bo že našel sredstva,
da bo najemnika pripravil na »prosto« po-
godbo. Kakor rečeno: Sedaj se šele vidi,
kaj bi opravila v Avstriji takozvana »močna«
roka. Samo socialisti imajo pravico govoriti
v imenu mase!

Ali načelnost ali oportunistem!

Kaj se v Ljubljani praznoprav-
godi, mi ni natančno znano, pač pa
čujem, da želijo takozvani »krščan-
ski« socialci nekakšne kooperacije
s strokovnimi organizacijami (svo-
bodnimi, ki so včlanjene v Strokovni
komisiji). »Krščanski« bi baje radi,
da bi se sestavila skupna strokovna
komisija, češ, ako lahko sodelujemo
v Delavski zbornici, zakaj ne bi mo-
gli zunanji. Na to bi bil mogoč en
sam odgovor. Ta odgovor pa je »kr-
ščanskim« itak že znan kot je znan
vsem ostalim delavskim organizaci-
jam, ki ne priznavajo tega, kar po-
stoja, in to je razredni boj. »Krščan-
ske« strokovne organizacije niso
svobodne in neodvisne kot so one, ki
stoje na temeljih marksizma, mar-
več so odvisne od politične struje.
ki brani kapitalizem. To so vendar
dejstva, katerih se ne da spraviti s
sveta z očitkom, da je taka trditev
demagogija. Za to trditev je več kot
dovolj dokazov po celotni svetli. Na-
vedel bom samo enega, ki se je do-
godil pri nas doma in ne bom po-
segal daleč tja v neznano deželo kot
imajo navado naši »prijatelji« v kle-
rikalnem taboru.

Med našimi železničarji se je
pred štirimi leti uvedla akcija za
ujedinenje, kajti postojalo ni nič
manj kot štirinajst strokovnih želez-
ničarskih organizacij, in dasi so se
povzeli raznoteri koraki, da bi se
potom koalicij ter skupnih akcij sku-
šalo doseči izboljšanje materialnega
položaja železničarjev v Jugoslaviji,
ki se je hudo poslabšal vsled rapid-
nega naraščanja cen vsem življen-
skim potrebščinam, so vse akcije
bile brezuspešne, četudi je iste vodil
skupen odbor, ki si je nadel zelo
pompozno ime, »vrhovni« odbor. —
Pokazalo se je, da ne veljajo nič niti
koalicije niti skupne fronte, marveč
samo ter edino skupna, t. j. enotna
organizacija. Zato se je na to začela
akcija za pravo ujedinenje, ki bi
edini moglo nuditi garancijo za
uspeh. — Inicijativo je dala Splošna
železničarska organizacija Jugosla-
vije. Prišli so zastopniki dvanajstih
organizacij na prvi sestanek, dve pa
sta poslali pismeni izjavi. Na nadalj-
njih sestankih pa se je akcija za
skupno organizacijo deloma razbila,
ker se je samo pet organizacij izja-
vilo, da priznavajo razredni boj. Med
temi petimi organizacijami je bila
tudi »Prometna zveza« krščanskih
železničarjev, ki je sodelovala do
kongresa ujedinenja (1925). Njeni

delegati so podpisali manifest ujedi-
njenja in so glasovali za isto tudi na
kongresu. Ko pa je prišla na vrsto
zadnja faza ujedinenja in bi imela
omenjena organizacija izvesti likvi-
dacijo, tedaj so njeni zastopniki iz-
javili, da so prejeli od višjega foruma
nalog, da ne smejo izvršiti likvida-
cije in se tudi ne smejo ujediti.

Ta organizacija je številčno ne-
znatna, kar so še najbolj pokazale
volitve v bolniško blagajno, pri ka-
terih je prejela od 13.000 volilcev
celih 500 glasov. Žal, da nimam pri
roki klerikalnih strokovnih glasil in
torej točno ne vem, kaj pišejo glede
skupnega delovanja. Ne delam pa si
nikakih iluzij. Tu nima nič opraviti
vera, cerkev pa je pri nas silno pri-
stranska. Krščanske strokovne orga-
nizacije so njen otrok. O tem ni tre-
ba mnogo razpravljati. S člankom
pa, ki ga je napisal —k. v številki od
17. aprila, se ne strinjam, ker mi tak
oportunistem ne ugaja. Klerikalizem
je največja ovira za osvoboditev
proletariata izpod kapitalističnega
jarma, kajti klerikalizem ali — da
še bolj razumimo — katoliška cer-
kev hoče izganjati hudiča z belce-
bubom, t. j. slabiti proletarijat s pro-
letariatom. Sodrug —k. bi naj u. pr.
povedal, kako bi naj bile naše orga-
nizacije tolerantne napram versko-
etičnim gibanjem. Mi vendar nismo
v napadu, marveč v obrambi proti
cerkvi. Cerkev je v narodu močno
zasidrana in ona je povsod na svetu
na strani močnejšega. Ko bo enkrat
prišel proletarijat kljub odporu cer-
kve na površje, tedaj bo cerkev sto-
pila na stran močnejšega, na stran
proletarijata. Klerikalizem je verski
izrastek kakor je militarizem izra-
stek vojne, ki je mnenja, da on nima
služiti ljudstvu, marveč samemu se-
bi. Zato bi pač bilo na mestu, da bi
cerkev tolerirala borbo delavstva za
njegove naravne pravice, da bi ga
pri tem podpirala. V trenutku, ko
se bo cerkev nehala vmešavati v so-
cialne boje, bodo odpadli tudi vzro-
ki sovražnosti napram njej.

Jaz tedaj ne vidim niti pri nas niti
kje drugje na svetu danes še za
oportuno, da bi se naše svobodne
strokovne organizacije mogle vezati
s komurkoli, kajti, da govorimo od-
krito: Zastopniki krščanskih strokov-
nih organizacij, ki bi sedeli v stro-
kovni komisiji, ne bi pomenili ničesar
drugega kot to, da bi služili cerkveni
gospodi za telefon! B.

Vržena rokavica.

K občnemu zboru ljubljanske Nabavljalne zadruge železničarjev.

Preteklo nedeljo se je vršil v dvo-
rani palače Delavske zbornice občni
zbor železničarske zadruge. Reči mo-
ramo takoj uvodoma, da je spadal ta
občni zbor v dvorano Delavske zbor-
nice ravno toliko, kakor turški kornj
pred katoliški oltar.

V zadnjih desetih letih smo bili
priča marsikateri grdobije. Videli
smo, da so ljudje, ki so toliko in toli-
ko kričali o pravicah delavnega ljud-
stva, natihoma škilili v nasprotni ta-
bor. Doživeli smo celo serijo kame-
leonstev. Toda take profanacije lepe
ideje, kakor je zadrugištvo, pa v
vseh desetih letih nismo doživeli na
tak način, kakor so to storili nekateri
na tem občnem zboru.

Sicer je res, da od zadrug, ki ni-
so nastale vsled hotenja članstva,
temveč bile dekretirane od zgoraj
navzdol, ne moremo pričakovati ka-

kega posebnega idealizma. Najmanj,
kar se pa more od njih zahtevati je,
da imovino, katero upravljajo, uprav-
ljajo tako, da bodo imeli od nje kori-
sti vsi, katerim je namenjena. Zadrug-
e te vrste imajo napram svobodnim
zadruham, kakor tudi napram pri-
vatni trgovini, prav rožnat gospodar-
ski položaj. Deležni kapital jim zbi-
ra železniška uprava. Ona jim daje
prevoz blaga za četrtinsko ceno. Ne
plačujejo niti enega odstotka promet-
nega davka. In dolžniki, ki pomenjajo
za svobodne zadruge in privatno tr-
govino do 40 odstotni riziko, tem ne
delajo težav, ker železniška direkci-
ja sproti pri plači odteguje dolg za
zakupljeno blago. Vrh tega pa uživa
ta zadruga posojilo okoli 5 milijonov
Din, ki jih obrestuje samo po 4
odstotke, kar je napram 14 odstotnim
bančnim posojilom kolosalna dobro-

ZA PRANJE JUMPERA

Ako podnese vodo, podnese tudi. LUX

ta. Če naj po pravici povemo njihov gospodar. efekt, moramo reči, da so 50stotna povračila, ki jih te zadruga dajejo svojim članom, res prava malenkost v razmerju k svobodnim zadrugam, ki dajejo sicer samo 2 odstotka povračil, pa vseh teh ugodnosti nimajo, ki same znašajo najmanj 5 do 6 odstotkov kosmatega dobička. Pri tem je pa treba naglasiti, da o kakem planomernem vzgojnem delu med članstvom pri tej zadrugi ni ne duha ne sluha, tako da o izdatkih za izobraževalno delo ne more biti govorjeno.

Gospodarska in duhovna stran delovanja nekaterih vodilnih članov te zadruga je za njeno članstvo popolnoma negativna. Toda vse to bi se dalo nekako oprostiti, če se spomnimo na način, kako so bile te zadruge ustanovljene. Ne moremo pa in ne bomo pa nikdar oprostili načina, kako se v tej zadrugi postopa z onimi člani, ki bi hoteli na najljubše način uplivati na vodstvo, da se ta ali ona stvar primerno spremeni. Najprvo naj ugotovimo, da že duh sedanjega združnega zakona direktno predpisuje, da morajo imeti člani možnost sodelovanja z združnim vodstvom. Če je to za svobodne zadruge predpis in dolžnost, bi moral biti za dekretirane zadruge absoluten imperativ. Kako pride članstvo, četrtnim potom odvzet denar za detudi manjšina do tega, da ji je bil delež te zadruga, pri tem naj pa povrhu

še nima možnosti, o tem svojem denarju svobodno sodočati. Če pa pomislimo, da je večina, ki je v nedeljo iztisnila od vsakršnega sodelovanja v vodstvu zastopnike ideološko zgrajenega pokreta, in da ta večina ni nikaka večina v moralnem pogledu, temveč izumetničena večina, ki ne predstavlja nikakršne kulturne in ideološke vrednote, potem moramo priznati, da se nam roka stiska v pest, če se spomnimo tega dogodka. Preko 30 delegatov, ki nimajo na sebi nobene druge napake, kakor to, da strokovno niso organizirani pri Zvezi jugoslovanskih železničarjev, temveč pri Ujedinjenemu savezu železničarjev in pri društvu strojevodij in kurjačev, je bilo na tem obnem zboru gladko brskiranih in to od ljudi, ki se morajo dobro zavedati, da je vsa njihova večina Potemkinova vas, ki jo more prvi vetrič porušiti do tal. Oglejmo si samo številke. Statut te tobožne »zadruga« je na tak način izumetničen, da so n. pr. člani te zadruga, ki pripadajo našemu Savezu železničarjev, dobili v Ljubljani na svojo listo 145 glasov in nobenega delegata, Zvezarji so pa dobili 161 glasov pa 12 delegatov. Za 16 glasov večine 12 delegatov. Če bi ti ljudje ne imeli v rokah vsega aparata, ki ga jim nudi taka zadruga, potem si vsak lahko misli, da bi ne dobili niti toliko glasov, kolikor prstov ima normalni človek na obeh rokah. In ta »večina« se je torej drznila, vvesti na diktatorskega konjička in odklonila vse predloge po proporcionalnem sistemu volitev in druge predloge opozicije, ki so bili vseskozi stvarni, dobro misleči in imeli edini namen zadruga gospodarsko in moralno dvigniti. Prav je povedal zastopnik strojevodij g. Gale, ko je rekel v svojem popoldanskem govoru, da je že dopoldne videl, da je na obnem zboru struja, ki hoče diktirati. Popoldne pa pravi, »sem se prepričal, da je od strani zvezarjev organiziran teror in diktatura, tako da je vsako

pošteno delo brezuspešno in da takega dela pred svojimi člani ne bi mogel zagovarjati. Kdor pozna Galea kot jako umerjenega moža, bo šele lahko prečnil, kake razmere so morale na tem obnem zboru vladati, če je ta uravnoteženi mož s protestom zapustil skupščino. Isto so storili tudi zastopniki kurjačev in pa vsi delegati, ki strokovno pripadajo našemu Savezu.

Najboljše karakterizira »idealnost« vodstva te zadruga pač dejstvo, da so si pustili izglasovati 3 odstotke od čistega dobička za svoje osebne nagrade. Ta vsotica bo dosegla 70.000 Din (sedemdesettisoč), kar pomeni za maloštevilno vodstvo precejšnji založljaj. Sicer naj pa služi za oznako njihovega idealizma tudi dejstvo, da so člani vodstva poleg svojih rednih plač, ki jih sprejemajo od direktije, dobivali še od 600 do 1800 Din mesečne nagrade »za svoje idealno delo v zadrugi« in da so si povrhu še za vsako sejo pustili izplačati še po 30 Din sejnine. Za božičnico so si pustili izplačati še vsak po 2000 Din, tako da so dobili nekateri člani odbora do 30.000 Din letne tantijeme. Vse to seveda so prejeli, kakor rečeno, še poleg svojih rednih plač, tako da je prav škoda, da delničarji Trboveljske družbe našega lista ne čitajo, da bi jih morda zavijali. Če vsa ta dejstva dobro razmislimo, potem bodo člani vsaj vedeli, odkod prihajajo tožbe članstva, da blago v tej zadrugi ni mnogo ali nič cenejše, kakor v ostali trgovini, kljub temu, da ima take velike ugodnosti.

Rokavica, ki je bila na nedeljskem obnem zboru vržena, pomeni udarec v obraz vsem ljudem, ki ne dajo združne ideje profanirati. Oni ljudje, ki so na tem obnem zboru na ta način nastopili, naj se zavedajo, da ima vsaka palica dva konca. Naj se torej ne čudijo, če bo članstvo zadruga zgrabilo za drugi konec in pustilo palico težko pasti.

Dnevne novice.

Frankovec dr. Ante Pavelić na potovanju. Bivši poslanec mesta Zagreba dr. Ante Pavelić je potoval v Bolgarijo ter potuje potem dalje v Rumunijo, Rusijo itd. V Sofiji je bil gost makedonskega komiteja ter izjavil, da se hočejo Hrvati skupno z Makedonci boriti za svobodo. Dr. Pavelić je pristal bivše frankovske stranke, ki je bila vedno socijalnopolitično skrajno reakcionarna. Take so informacije zlasti hrvaških listov. Jugoslovanska vlada je protestirala v Sofiji, da je vlada dopustila manifestacije Makedoncev ob njegovem prihodu v Bolgarijo. Bolgarska vlada pa pravi, da ni bila obveščena o namenu prihoda dr. Pavelića. Vsekakor je politika dr. Pavelića čudna, če se zanaša na inozemstvo. Tako dr. Pavelić kakor razni hrvaški listi potrebujejo več resnosti, več stvarnosti in zlasti več pravega demokratičnega čustvovanja. Potoval je po svetu Radić in so potovali

drugi ljudje, toda odziva niso našli nikjer. Delo za ureditev boljših razmer v državi je doma. Daleč smo že do demokracije, namreč take demokracije, ki bi spoštovala človeka, če bodo eni kakor drugi politiki skakali iz ekstreme v ekstrem in kričali kakor žene žolne zunaj v svetu, doma pa puščali v nemar vzgojo pametne ideologije. Jugoslavijo so ustvarile velesile ob sklepanju miru. Dale so ji tako obliko, kakršna je odgovarjala njih interesom. Jugoslavija je zanje bariera med vzhodom in zahodom; zato potovanja v inozemstvo ne morejo imeti haska. Iz teh razlogov smatramo, da je vsaka akcija, ki je naperjena proti duhovni konsolidaciji v državi in na Balkanu sploh, nevarno igranje z usodo balkanskih narodov; vsaka akcija, ki povečava disharmonijo in spore med narodi na Balkanu, nesrečno početje in sad nesmotrene politike. Mi akciji dr. Pavelića sploh ne pripisujemo

Vaša želja je

imeti čevlje, kateri se dobro priležejo, da so čevlji prvo vrstne kvalitete ter po odgovarjajoči najnižji dnevni ceni

Uresničite to željo

z nakupom

KARO ČEVLJEV

Maribor, Koroška c. 19

važnosti. Poznamo namreč frankovce že iz prejšnjih časov. Jugoslovanska vlada je obtožila dr. Pavelića in njegovega tajnika veleizdaje po zakonu o zaščiti države. Izpovedovali pa bomo še o stvari, ko se pojasi vsestransko.

Ljubljanski občinski svet. V ljubljanskem občinskem svetu so imeli v ponedeljek in torek generalno debato o proračunu. V sredo šele so prešli v specialno debato. Z več strani je ta debata pokazala prav jasno mišljenje posameznih občinskih svetovalcev, ki je karakteristično za današnje dni. Pred vsem so se pojavili prav reakcionarni pa tudi moderniji nazori. Tako se je bivši ljubljanski župan minister Hribar postavil odločno na stališče samo tistih, ki kaj imajo. Prav so torej imeli govorniki, kakor tudi župan, da so mu povedali, da ima današnja občina tudi socialne naloge, in sicer večje kakor jih je imela takrat, ko je bil župan ljubljanski g. Ivan Hribar. Posebno značilno je tudi, da se je hotelo občinskemu svetu sugerirati, ker je imenovan, da mora zastopati absolutno interese »gospodarskih krogov«. To naziranje je krivo, ker je dolžnost občinskega sveta in posameznikov, da varujejo interese splošnosti po svoji lastni vesti. V sredo je bila specialna debata o proračunu, ki je pa bila krajša. Končno je bil proračun sprejet s 26 glasovi večine. Navzočih je bilo 33 občinskih svetovalcev; 14 jih ni prišlo na sejo, eden je bolan. O tej seji, ki je bila zlasti važna z ozirom na mentaliteto, ki vlada v ljubljanskem občinskem svetu, bomo še poročali.

Maček liže, a rajši praska. Klerikalno časopisje je zver prav posebne vrste. Leta 1914 in do preobrata je denunciralo tiste, ki so količkaj kazali jugoslovansko mišljenje. Že v novi državi je netilo z najogabnejšimi sredstvi plemenski ali narodni šovinizem v državi. Sejalo je sovraštvo namesto ljubezni. In sedaj zopet pričema z enako ogabno vlogo. Mariborske sodruge je ponovno lažno denunciralo. Dalje je izrabilo na nečuden način medklic ljubljanskega občinskega svetnika R. v povsem drugačnem smislu kakor je bil mišljen, hoteč nahajskati oblast na posameznika. Menda vendar ni to nova katoliška akcija, ker, če bi bila taka, bi bila jako nemoralna stvar. Klerikalci naj vzamejo v roke kakšno primerno knjigo, pa si izprašajo vest, da bodo vedeli, koliko mavričnih kameleonskih barv so igrali od leta 1914. pa do leta 1929. Pri njih ni načel, ni prepričanja. Zanje bi bila nova akcija najbolj potrebna, da bi jim vcepila, recimo vsaj ne več kot kakih sto načel, ker sedaj jih imajo milijone. Po načelih in zna-

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

105

Kje, tega se niso dogovorili. Pred odhodom na počitnice ga je Mirko zopet spomnil na lanski sklep in Leo je takoj začel z načrtom. Mirko in Franček bi recitirala svoje pesmi, vmes bi preskrbel za kake koncertne točke, ki bi jih lahko izvajal dijaški orkester in igrali bi »Nemoč«. Sklep njegovega novoletnega dne je bil uresničiti vse to.

UPOR.

Ravnatelj Novak je bil zatopljen v pisarniško delo, ko je potrkalo in je vstopil Leo.

»O, kaj pa vi na učiteljsku?«

»Prišel sem, gospod ravnatelj, radi umetniške akademije, ki jo nameravamo prirediti v korist Ponornega društva. Gospod predsednik dr. Kramar me je poslal k Vam, ki ste blagajnik, da se pogovoriva. Priredili bi umetniško akademijo v tukajšnjem gledališču in ves čisti dobiček pripade Vam, samo da nam oskrbite policijsko dovolilnico in da društvo prevzame pred šolsko oblastjo pokroviteljstvo. Na vzporedju bi bile recitacije, koncertne točke in kratka enodejanka iz študentovskega življenja.«

»Prav, Vuk, to me veseli. Naša blagajna je prazna in tak izreden dohodek bi nam bil naravnost dobrodošel. Ker pa moram za vsako stvarjo pred sejo, pošljite dopis z natančnim programom akademije. To je samo formalna zadeva, sicer pa ostane, kot se pomeniva. Pokroviteljstvo prezvamo brez vsega, vi pa glejte, da boste dobro organizirali in da bo precej dobička ...«

»Pravkar sem bil pri ravnatelju Narodnega gledališča. Zahteva 1250 Din odškodnine. Ali bi ne bilo dobro, da ga opozorite na dobri namen večera. Mogoče bi še kaj znižal.«

»O, to storim prav gotovo. Po telefonu ga pokličem. Največ 1000 Din mu damo za teater. Čim več pripade nam, tem bolje ...« Leo se je zadovoljen vrnil na ulico, kjer ga je čakala Sonja. Pred tednom je napravila maturo in sedaj je brez skrbi. Nikjer nima miru. Pohajkuje po cestah, doma ne vzdrži. Kar v službo bi nekam potekla, pa mora čakati. Gospod ravnatelj je sicer obljubil, da jo bo priporočal prosvetnemu referentu, toda čakati bo morala kljub temu. Vedno čakati, čakati ... to je že neznosno. Sicer je sedaj brez skrbi. Maturo ima in v prvem brezdelju po izpitu je vesela. Igra na gosli in poje in rada podraži Leona, ki je ves zavzet za umetniško akademijo.

Vse je bilo že v redu, le igralke še ni imel za svojo dramo. Studente bodo igrali Mirko, Franček in on, gospodinje pa ni. Sonji je dal brati »Nemoč«, pa se je zgrozila.

»Kako si mogel napisati kaj takega. Zdi se mi nemogoče, da si to napisal samo tako ...«

»Kako? ...« je ostro vprašal Leo, ko je spoznal, da dvomi.

»Mislim na gospodinjo ...«

In Leo se je zasmejal.

»Ne, Sonja! Stanoval sem sicer pri takji ženski, toda zgodilo se ni nikoli nič. Res. Ne lažem. Boril sem se in sem zmagal. V drami propade junak. Zaradi tega se ne razburjaj in tudi premišljevat ni

treba. Dramo sem samo v svoji notranjosti po drugih doživel in napisal. Notranje sem jo res doživel. Zato je II. prizor tako silen. V stiski sem. Gospodinje ne morem dobiti nikjer. Ali bi ne hotela ti ...«

»Mislim, da nisem za to vlogo ... Ni lahka in vrhuta je tako ...« Hotela je reči, tako strašna ženska in strastna. Ni hotela, ker je vedela, kako sovraži Leo telesno strast in ne bilo bi ji prijetno igrati strastno gospodinjo prav njemu. Bala se je za svojo podobo v Leonovi duši. S kom drugim bi lahko igrala, z njim ne. Zato je moral iskati naprej. Ves čas je sanjal o tem, kako bi bilo lepo, če bi gospodinjo igrala prava igralka. Izbiral je med igralkami Narodnega gledališča in se kot mlad avtor odločil za najboljšo, za prvo igralko. Toda tako majhnega se je čutil pred to gospo, da jo je že dvakrat čakal pred gledališčem in se vedno umaknil, preden je prišla. Tretjič jo je počakal in pozdravil. Poznala ga je, ker je prej večkrat nastopal z dramatično šolo.

»Oprostite, ali je vaja že končana?«

»Da ...« in jo je pustil mimo iti. Ves večer se je jezil nad samim seboj zaradi te plahosti. Zakaj tukaj si ni bil siguren. Ali bo hotela priznana igralka igrati v drami devetnajstletnega študenta? Zato se je odločil za pseudonim. Sklenil je svoje avtorstvo povsod zamolčati. Pseudonim so poznali samo nekateri študentje in profesor Janko. Zato se je drugi dan odločil, da gre. Med potjo si je premislil in se napotil k mladi, nekoliko histerični igralki, ki sicer po njegovem spoznanju ni imela primernege telesa za gospodinjo, ker je bila presuha, toda bolje kot nič.

čajih sodimo ljudi. Ali nismo napravili velike napake, da nismo sodili dovolj tudi strank tako?

Na Madžarskem je tudi prepovedano praznovanje prvega maja. Prvega maja pride v Budimpešto italijanski podtajnik za zunanje stvari znani Grandi. Vlada je iz tega razloga prepovedala prvega maja vse delavske manifestacije. S tem bodo Madžari pokazali svojemu gostu Grandiju, da na Madžarskem ni — socialnodemokratske stranke. To so čisto navadne Potemkinove vasi, ki niso zdrav pojav.

Na Danskem so se vršile državne volitve 23. aprila. Izid še ni znan. Izid še ni znan. Moremo pa s sigurnostjo pričakovati, da so socialisti zopet napredovali. Od 148 poslancev danskega parlamenta je bilo dosedaj 53 socialističnih in so predstavljali najmočnejšo stranko v državo.

Krščanskosocialna »Pravica« dostavlja k poljski parlamentarni krizi te-le stavke: »Zopet bo ene demokratske države manj. Kapitalistična buržuazija išče novih načinov izkoriščanja delovnega ljudstva.« — Tako pravi; odobrava pa skoro italijanski fašizem in zagovarja pri nas korporativni sistem — čeprav ga po Evropi išče kapitalistična buržuazija. Mi ne vidimo v tem ne doslednosti, ne iskrenega demokratskega nazoranja.

Socialnodemokratska konferenca na Dunaju. Na Dunaju se je vršila te dni državna konferenca socialnodemokratske stranke pod predsedstvom dunajskega župana s. K. Seitzja. Na konferenci je bilo nad 400 delegatov. O položaju je poročal s. dr. Danneberg, ki je povdaril, da, če je mogoče uvesti v Avstriji drugačno politiko, ki bo imela razumevanje za delavstvo, za občino in za industrijske kraje, je potem naloga socialne demokracije, da tako izpremembo podpre. Pogajali smo se z večinskimi strankami, ker smatramo, da so bodoči interesi delavstva in obstoj republike tako važni, da nam ne more biti vseeno, v kakšnem smislu se stvari razvijajo. Nismo politični slabici. Meščanske stranke so v osmih letih pridobile pri volitvah 200.000, mi pa 500.000 glasov. V te dobi smo tudi pridobili 380.000 strankanih članov in samo od 15. julija 120.000. Če je mogoče, da se bo vodil razredni boj tudi v Avstriji na podlagi demokratskih zakonov, potem smo tudi mi socialni demokrati za to. Pri pogajanjih z drugimi strankami smo zlasti zahtevali zavarovanje za starost. Pogajanja še niso končana; čim bo ugotovljena indeksna številka, pravijo, potem se uvede tudi ta zakon. Po 15. juliju so se, žal, naši nasprotniki okrepili; smešno bi bilo, če bi to tajili. Zbudilo se je protiparlamentarno in fašistično gibanje, ki pa ni nevarno, dasi republik in demokraciji ni prijetno. Glede stanovanjskega problema velja, da mi nismo večina v parlamentu. Gre nam za to, da se ubranimo napada, ki ga hočejo izvesti proti stanovanjski zaščiti. To smo storili energično. Stanovanjska zaščita je v Avstriji veliko gospodarsko in socialnopolitično vprašanje. Zato se naj zaščita podaljša. Stanovanjska zaščita je važno vprašanje; dasi mi ne smatramo tega vprašanja kot volilno parolo, vendar naj odločijo o tem vprašanju volilci, ker tako zahteva gospodarska potreba.

Dr. Ender, ki so ga avstrijski krščanski socialci izbrali za bodočega zveznega kanclerja, je od svoje kandidature odstopil. Sedaj se pogajajo zopet za novega kandidata in vladna kriza traja dalje. Socialni demokrati pravijo, da je edini izhod iz krize razpis novih volitev, katerih se pa vladne stranke sedaj najbolj boje, ko so pokazali socialisti tako krasne uspehe pri deželnih volitvah na Gornjem Avstrijskem in Štajerskem.

30. maj odločen dan na Angleškem. Premierni minister Baldwin je formalno naznanil, da je parlament z desetim majem razpuščen, da se morajo kandidati liste do 20. maja vložiti in da se vršijo volitve dne 30. maja. Na te volitve čakajo vsi z enako napetostjo, saj je takorekó ves svet zainteresiran na istih. Tudi zavezanec proletariata vsega sveta nestrpnost pričakuje zmage delavske stranke. Marsikatera mala država je danes moderno zaslužena angleškemu kapitalu. In ne le črni sužnjaji v Indiji, Afriki ter v ostalih delih sveta se izkoriščajo za angleško buržuazijo, marveč tudi v takozvanih neodvisnih narodnih državah je dokaj belih sužnjajev, ki delijo usodo črnih ter rumenih bratov.

Dr. Einsteinu, učenjaku (»Relativitetna teorija«), ki je praznoval letos petdesetletnico, je berlinska mestna občina podarila v mestni okolici krasen prostor, ki si ga je smel sam izbrati in kjer mu bo občina zgradila vilo. Tako znajo v inozemstvu častiti zaslužne može.

Madžarsko romanje v Rim. Sredi maja se napoti 40 članov budimpeštanskega parlamenta v Rim, da čestitajo papežu, italijanskemu kralju in Mussoliniju, ki so tako lepo rešili spor med cerkvijo in državo v »vsestransko« zadovoljstvo. Gliha vkup štriha.

V Berlinu se vrši velik političen proces, v katerem se je končno tudi

ugotovilo osebe, ki so na brutalen način leta 1919 umorile Roza Luksemburgovo in Karla Liebknechta. Upamo, da topot ne bodo ušle pravici. Med prizadetimi je tudi stotnik Pabst, ki je pozneje ušel v Avstrijo, kjer igra sedaj eno glavnih vlog pri organiziranju fašističnih Heimwehrov.

Kaj se na Ogrskem smatra za boljšeživem. V okolici Czegleda je nek veleposestnik rabil delavce za svoje vinograde, zato je po starem običaju dal pred cerkvijo izbojnati in oklicati, naj se delavci javijo in da plača po 2 pengö (16—18 Din) dnevno. Seveda se ni nihče javil; tudi v dveh drugih vaseh isti rezultat. Delavci so izjavili, da za manj kot 4 pengö ne morejo delati. Veleposestnik je nato naznanil oblastem, da obstoji v njegovem kraju boljšežiška zarota, na kar so 120 delavcev zaprli. Poročevalcu socialistične »Nepszave«, ki je prišel iz Budimpešte, da se informira o tej stvari, so medtem tudi napravili hišno preiskavo, češ, da je v zvezi z »boljšežiki«.

Češki komunisti se še vedno krejajo med seboj. Strokovne organizacije pod vodstvom tajnika Haisa so se uprle vmešavanju in diktiranju političnega tajništva. Nato je eksekutiva češke komunistične stranke izključila Haisa in njegove pristaše, med njimi več komunističnih poslancev in senatorjev. Komunistična internacionala v Moskvi je ta korak odobrila. Spor pa s tem še ni likvidiran: za velikonočne praznike sklicani kongres komunističnih strokovnih organizacij v Prago je moral biti preložen na 5. in 6. maja. Notranji spori so čehoslovaško komunistično stranko, ki šteje v parlamentu 40 poslancev, zelo oslabil.

Socialne razmere v Ameriki (Zedinjene države) in Evropi. Dr. inž. Filip Wietand je napisal članek, v katerem dokazuje, zakaj so ljudje v Zedinjenih državah bolj zadovoljni kakor v Evropi. Po statistiki iz leta 1927 je bilo v Zedinjenih državah nad 300.000 gospodinjstev, ki so imele najmanj 10.000 dolarjev dohodkov na leto (530.000 Din), dočim je v Nemčiji 300.000 gospodinjstev, ki prejema le 2000 dolarjev (160.000 Din). V Ameriki je 83 odstotkov prebivalcev davka prostih. V Nemčiji je pa 17 milijonov davčnih obvezancev, tudi taki, ki zaslužijo na leto še manj kot 400 dolarjev. Slične razmere, kakršne so v Nemčiji, so tudi po ostalih državah v Evropi.

Pokret za žensko volilno pravico v Švici. Švica tvori v skladu vsaj na zunaj naprednih in demokratskih držav še vedno ozemlje, ki na njem nimajo ženske volilne pravice. Da odstranijo ta madež, ki gotovo ni v sloves državi, ki je v zapadni Evropi gotovo najbolj demokratska, se je sestavil iz zastopnikov vseh ženskih društev in političnih strank odbor z nalogo, da začne z močno agitacijo za žensko volilno pravico. Ob tej priliki bo naše sodružice gotovo zaznamoval, v katerih evropskih državah ženske glede političnega udejstvovanja še niso ravnopravne; to so poleg Švice še: Portugalska in Francija ter seveda balkanske države (Jugoslavija, Romunija, Bolgarija, Grčija, Albanija in Turčija), ki so obče glede ženske zakonodaje še zelo zaostale. V Španiji, Italiji in Belgiji imajo ženske volilno pravico, ki je omejena na izobražene ženske, kar je seveda še manj demokratsko. V vseh drugih državah imajo ženske popolno volilno pravico, ki so si jo pridobile večinoma v prvih povojnih letih. Politično enakopravnost so si najprej priborile Finke (1907), nato Norvežanke (1913) in Danke (1915); v povojni dobi pa še: Rusinje (1917), Angležinke, Nemke, Poljakinje, Čehoslovakinje, Avstrijke, Madžarke, Letonke in Litavke (1918), Nizozemke in Luksemburžanke (1919) ter Švedinje (1921). — Talpa.

Roparji s strojnimi. Amerika je dežela čudežev ter zanimivosti. Amerikansko se pravi: velikopotezno. Sedaj se poroča, kako je te dni v New Yorku pri belem dnevu ter na zelo obljudenem kraju stopilo pet roparjev, oboroženih s strojno puško, ter napadlo nek avto, s katerim so se vozili trije gospodje, ki so imeli pri sebi 38.400 dolarjev za izplačilo mezde nastavljenemu newyorški telefonske družbe. Banditi so oddali okrog 50 streliv ter težko ranili dva od omenjenih gospodov, na to pokrivali dekar ter se vsedli v bližini že pripravljene drug avto in izginili. Kljub temu, da je dohodek opazovalno številno obinstvo, ni to roparjev prav nič oviralo. Policija je seveda ukrenila vse, da bi jih izsledila, toda zanjkrat brez uspeha. V Ameriki je kapitalizem najbolj razvit, ne zaostaja pa tudi roparstvo. Kapitalizem in roparstvo sta si v sorodstvu!

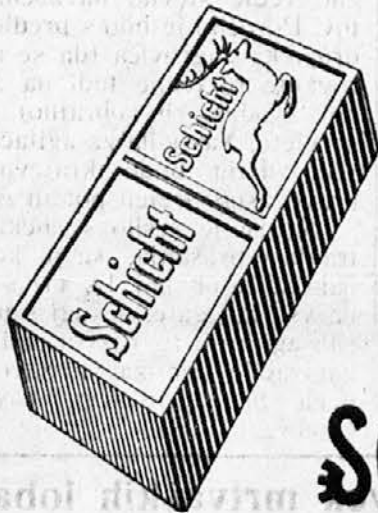
Za smeh.

Dve brzojavki.

Kedaj vas lahko obiščem? Tašča.
Kadar bo pri nas spet špeh po kroni. Zet.

Lepa Črnogorka

ceni lepo perilo
in skrbi, da bo
dolgo trajno in
se vedno bleščalo
od snage. Ona
radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

Na sodniji.

Obtoženec: »Bog mi je priča, gospod sodnik, da zlate ure nisem jaz ukradel!«
Sodnik: »Ja, če mi ne morete nobene druge priče pripeljati, potem bo za vas slabo izpadlo.«

Kultura.

Mladina in njena okolica.

(Ob priliki izdaje K. Doberskove knjige: Vpliv socialnih razmer na razvoj otroka na Prevaljah. Ljubljana 1929.)

Nimamo namena pisati na tem mestu strokovno oceno o knjigi, ki leži pred nami, marveč samo z nekaj besedi splošno označiti njen edinstven pojav v slovenski socialno-pedagoški literaturi.
Tiste sociološke probleme, ki so jih poedini narodi na severu (Dunaj, Berlin, Hamburg ...) in deloma tudi na zapadu že davno rešili in ki jih še danes intenzivno rešujejo v raznih oblikah ... mi šele jenjamo spoznavati in razumevati in še to v zelo skromnem obsegu in na primitivne načine. Praksa nam dokazuje, da je malokje pri nas pridrlo spoznanje, da je otrok tudi v naših skromnih razmerah — produkt miljeja, ki ga obdaja neposredno iz dneva v dan ...

Karel Doberski se je pravzaprav prvi lotil sistematičnega in znanstvenega proučevanja posrednih in neposrednih vplivov socialno-gospodarskih razmer na razvijajočega se otroka v predšolski in šolski dobi ter nam podal v obliki sociološke študije svoje izsledke in doživanja potom »Slovenske šolske Matice« v pričujoči knjigi, ki je pred tedni zagledala luč sveta. V posameznih poglavjih razpravlja o življenju posameznih slojev (proletariata, inteligence ...), opisuje razvoj mladine v takih gospodarskih in socialnih prilikah doma in v šoli ter označuje duševno vzgojo otroka in probleme uspešne šolske reforme. Pri kvalitativnem in kvantitativnem določanju psihofizičnega stanja prevajalske mladine se opira na znane Stratzove normale in tabele in na tej podlagi opisuje presenetljive vplive in posledice

socijalno-gospodarskega (industrija, prehrana, stanovanje, mladinsko skrbstvo ...), npravnega (alkohol) in kulturnega miljeja ... Vsled nepovoljnih življenjskih razmer trpi telesni in duševni razvoj mladega človeka, ki nabi obilne hrane, zdravo stanovanje, svobode in neskaljene ljubezni ...

Dosedanja praksa dokazuje, da ne more najidealnejše stremenje učiteljstva v šoli dosežati zaželenih vzgojno-učnih uspehov, če se vzporedno s pedagoškim delom v šoli in zavodu istotako ne rešujejo socialno-gospodarski temelji življenja. Šele z vsestranskim in doslednim prizadevanjem se zamore preporoditi človeka in ga vsaj približati zaželenemu vzgojno-učnim idealu. Vsako drugo samostojno delo te ali one smeri pa je večinoma le plehka zgradba na peščenih tleh. V Doberskovi knjigi najdemo pravzaprav žalosten obraz prevajalskega šolskega okraja in njegovega življenja ... Škoda, da pisatelj svoji knjigi ni dodal potrebnega načrta oziroma skice krajevnega okoliša.

Vsi, ki imajo posredni ali neposredni opravček s sedanjo socialno-pedagoško reformo, naj sežejo po knjigi, četudi je šele prvi statistično-pedagoški literarni poizkus ... ter naj ne pozabijo, da imamo Prevaljam slične in še izrazitejše kolonije v domovini: Trbovlje, Hrastnik, Zagorje, Jesenice ... Radi vsakdanje potrebe in nujnosti smatramo študij otroka in njegove okolice za aktualen problem sedanjih dni ...

Talpa:

Henry Bernstein, Tat.

(Premijera na mariborskem odru dne 24. IV.)

Bernsteinov »Tat« je povprečna francoska igra iz »boljših« krogov. Posobne literarne vrednosti nima; je igra, kot jih najdeš na tucate v raznih napol književnih revijah velikih narodov, igra, kot so jih pisali ob koncu preteklega stoletja pisatelji v pariških kavarnah. Ima eno samo dobro lastnost: zahteva od igralcev napon vseh njihovih sil in mogoče je, da sta si gosta izbrala ta komad prav radi tega, da pokažeta, kaj zmoreta. Komad sam ni mogel v

Še danes se vpiši v Cankarjevo družbo!

nas zbuditi zanimanja, pač pa je priletnila vso pažnjo naše igra.

Po dolgem času je pozdravila mariborska publika nekdanja člana našega gledališča: Viko Podgorsko (Marie Luise Vossin) in H. Nučiča (Richard Vossin), ki sta nas obiskala kot gosta. Oba sta nas s svojo igro očarala. O Podgorski prav radi verjamemo, da je najboljša naša igralka. Vsa njena igra je bila psihološko globoko podčrtana; vsi smo čutili ob njej, tako in nič drugače je treba igrati. Kajti njena igra ni dosegla vrhunca samo v besedah, ki so vriskale, trepetale, prosile in jokale — vriskala in jokala je z vsako žilico svojega telesa. Mogoče so mnogi občudovali njeno naporno igro v 2. dejanju, njen padec v silni obup, ki ga je stopnjevala do neverjetne resničnosti — jaz sem občudoval njeno igro v manjših scenah, v katerih se ravno izkaže dovršen umetnik. Samo eno nam je žal: da je nismo mogli pozdraviti v boljšem komadu. — Tudi o igri njenega partnerja Nučiča bi bilo težko reči kaj negativnega, vendar je bil najboljši ob koncu 1. ter v 2. dejanju.

Oba sta potegnila za sabo tudi ostale igralce, da so se potrudili po svojih najboljših močeh. Brilliral je zlasti Grom (Raymond Lagardes), ki je dokazal, da zmore marsikaj, če le — hoče! Rakuša (Fernand Lagardes) pa to pot očitno ni bil razpoložen; ustvaril nam ni nove kreacije, kajti le prečesto je v besedah in kretnjah padal v semeniščnika iz »Oblakov«. Fant, ki čita pikantnega naturalista Maupassanta in ima kar dve metresti, ne more biti — vkljub vsej svoji naivnosti — tako mevnast, kot nam ga je pokazal Rakuša. — Bukšekova (Izabelle Lagardes) je igrala sicer simpatično, kot vedno, a je stala vsaj za spoznanje preveč v ozadiju. O Rasbergerju (Zambault) naj omenimo, da bi lahko opustil svojo mokasto masko, ki je bil v njej kot iz groba vsfalji strah.

Razpoloženje je bilo v gledališču izborni; bil je v resnici gledališki dogodek.

Zadružništvo.

Okrožna konferenca krajevnih odborov Konzumnega društva za Slovenijo v Mariboru, ki se je vršila preteklo nedeljo, je zelo dobro uspela.

Na konferenci so bili zastopani krajevni odbori iz Maribora, Težna, Sturencev, Ptuj, Pragerskega, Bistrice, Ruš, Fale, Sv. Lovrenca in Mute s 35 delegati.

Razen teh je konferenci prisostvovalo več poslovdij in nastav-

ljencev v okrožju ter ravnatelj zadružnik Kobler iz Ljubljane.

Konferenco je otvoril in vodil predsednik krajev. odbora iz Maribora zadr. Petejan, zapisnik je vodil zadr. Vogrin.

K prvi točki dnevnega reda »Pravilnik za delovanje okrožnih odborov«, je poročal zadr. Petejan, ki je pojasnil namen in pomen okrožnih odborov ter tolmačil posamezne člene pravilnika. Pri vsakem členu se je vršila obširna debata, katere so se udeležili zadružniki Jagrovič (Težno), Donik (Pragersko), Strnad (Ruše) in drugi, nakar je bil pravilnik z malimi spremembami z vsemi proti dvema glasovoma sprejet.

V okrožni odbor so bili izvoljeni z vsemi proti enemu glasu zadružniki: Petejan, Grčar, Kranjc (Maribor), Vitez (Težno) in Španer (Sturencev). Za namestnike pa zadružniki: Močnik Viljem, Vogrin (Maribor) in Nerat (Težno). V kontrolo: Donik (Pragersko), Gabrijel (Ptuj), Pesl (Fala). Za namestnike: Slatinek (Sv. Lovrenc), Rop (Bistrica). V širšo kontrolo: Strnad (Ruše) in Srebotnik (Muta).

K drugi točki dnevnega reda, sklepi občnega zbora Konzumnega društva, je poročal ravnatelj zadružnik Kobler, ki je v daljšem referatu pojasnil sklepe, ki se tičejo ustanovitve posmrtninskega in starostnega zavarovanja članov Kodesa in potrebo akcije za vplačevanje deležev ter pridobivanje novih članov. Končno je apeliral na vse krajevne odbore, da skušajo te sklepe med članstvom uveljaviti.

Tudi pri tej točki se je razvila živahna debata, katere se je udeležilo večje število navzočih delegatov. Poročilo je bilo s predlogom zadružnika Jagroviča (da se naj zavarovanje raztegne tudi na žene članov Kodesa in obratno) soglasno sprejeto. Navodila za agitacijo v mesecu maju bodo krajevni odbori pravočasno prejeli potom okrožnice.

Ko se je rešilo še nekatera notranja vprašanja, se je konferenca zaključila ob pol 14. uri s pozivom na vse delegate, da naj s podvojeno silo agitirajo za razvoj zadružne organizacije ter za vpeljavo posmrtnega in starostnega zavarovanja članov.

Nekaj o romanu „Človek mrtvaških lobanj“!

V »Delavski Politiki« že precej časa izhaja roman iz povojnega slovenskega življenja. Šele pred kratkim časom pa smo zvedeli, da je njega avtor sodrug Bratko Kreft. Ves čas, odkar roman izhaja, ga skrbno prebiram in imam vse podlistke izrezane. Potrebno bi bilo, da roman izide v posebni knjigi, ki bi si jo marsikdo rad nabavil, saj je delo pisano napeto in zanimivo, zlasti pa še zato, ker je zajeto iz srede življenja. Že Golouhova »Križa« nas je razveselila po svoji življenski resničnosti. V tem romanu pa je toliko živgeja, da je moral pisatelj zadnjič pripisati tozadevno izjavo! Gotovo se marsikak »rodoljub« čuti priza-

detega, razžaljenega, morda celo ponižanega? Čudno ne bi bilo! Saj smo že dosedaj čitali, kako gnilo je vse v rodoljubarski družbi, ki hoče iz mladine vzgojiti svjega vernega blapca. Za »narodov blagor« — njihov — bi menda podkupili samega hudčiča, da bi jim služil, a oni bi se tolkli po prsih, ter medtem kričali: »Mi delamo za narodov blagor!« Najbolj hvalevredno za pisatelja pa je, da pove vsako stvar s pravo besedo, brez prikrivanja in olepšanja. Resnica nad vse! Gotovo meščanski kritiki ne bodo povsem zadovoljni s tem, toda to nič ne de! Mi ga radi beremo, ker je v njem življenje tako, kakršno je! Delo pa ni

samo obtožba proti rodoljubom, temveč je izpoved mladine, ki ji je vojna uničila mladost! Vse preveč že pozabljamo na vojno, v mladih junakih romana pa še vedno straši kot krvava groza, kot reči smeh.

»Delavska Politika« je res častna izjema med slovenskimi časopisi. Vsi drugi listi pričašajo razne »sindromane«, s katerimi skušajo zaviti čitatelja v nejasnost, v laž! Pred leti je izhajala Londonova »Železna pet« nato Golouhova »Križa« ter Cerkvenikova »Očiščenje!« To dela čast njenemu podlistku! Kreftov roman to pot nadaljuje, ter bo v naši literaturi gotovo med najboljšimi! Delavcu delavsko knjigo v roke, kakor si je zapisala »Cankarjeva družba« za geslo! Zato pa se dobro zavedajmo enega: Ni samo slučaj, da »Delavska Politika« prinaša take romane. Noben meščanski list bi tega ne storil, ker mu ni za resnico, temveč za zabavo in prežanjanje dolgega časa! Nam pa je za resnico in zato tako rad in z zanimanjem sledim vrsticam »Človeka mrtvaških lobanj«, ki biča razmere v vladajoči družbi. Ako bo ta roman izšel v knjigi, upam, da bo redke tisti, ki ne bo posegel po njem!

Sodrug Bratko Kreftu pa na tem mestu ključem: Tafo naprej po tej poti s poudarjeno resnico na odprti dlani!

Delu čast in oblast! Tone U.

Maribor.

Podružnica »Svobode« v Mariboru naznanja svojim članom, da se je občni zbor, ki je bil sklican za 14. maja 1929, preložil vsled centralnega kongresa na nedeljo, dne 5. maja t. l. Občni zbor se vrši ob 5. uri popoldne v ljudskem domu. Vabimo vse člane, da se zborovanja zanesljivo udeležijo.

Mariborski poročevalec »Slovenca« poroča z nekim sadističnim triumfom, da so vse priprave za praznovanje prvega maja prepovedane in vidi se, kako se njegova akademska inteligenca cedi zadovoljstva nad to prepovedjo. In najde se še kak naivni sodrug, ki misli, da je s temi ljudmi mogoča kak stvarna in odkritosrčna diskuzija? Že dovolj smo imeli prilike jih spoznavati: ne samo pri nas, povsod, koder se je ta svojat zasidrala. Zamorec ostane črn, če ga še tako pereš, in dasiravno je lisjak malce drugačen kakor volk, sta vendar oba iste pasje vrste. Krščanskim socialcem gotovo te dni ni prav nič težko pri srcu, njihovih stvarnih menda ne bo nihče motil.

Izredna občinska seja. Za torek, dne 30. aprila, je sklicana izredna občinska seja mariborskega občinskega sveta. Na dnevnem redu je izvolitev davčnega odbora.

Kaj bo iz gradbo novega Okrožnega urada? Po informacijah, ki smo jih od enega poklicnih faktorjev prejeli, stoji stvar s to gradbo tako-le: Vse je bilo že pripravljeno in že smo čakali, kdaj se bo z delom pričelo. Toda, ker se le ni ničesar opazilo, je pisec teh vrstic vprašal po vzrokih in dobil je sledeči odgovor: Načrt je padel v vodo vsled izjave g. direktorja ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, ki se je mudil v Mariboru in izjavil, da Okrožni urad ne more investirati tako visoke vsote, kot je predvidena, vsled česar bo odpadlo mestno kopališče, pač pa bi ostalo samo fizikalno kopališče za člane OUZD. Zadeva se nahaja sedaj v Zagrebu in se ne ve, kdaj in kako bo rešena. S tem pa pride tudi vprašanje stavbišča ponovno v pretres. Takšni so pač centralizmi!

Kaj bo iz tega prišlo? Tako se sprašuje ljudje, ki hodijo po Aleksandrovi cesti. Pred franciskansko cerkvijo je mestni gradbeni urad dal napraviti nekaj podzemni lokal za splošne nuje potrebe in da bo pozornost tem večja, so nad tem podzemskim prostorom napravljeni močni, toda ne preveč okusni cementni zidovi, ki spominjajo na nekakšno trdnjavo, kot se jih v ohmorskih krajih včasih vidi. In da bo ta »trdnjava« čim večjo pozornost vzbujala, je na sredi iste postavljen svetilnik, da bodo razni »šinaklerji« videli pravo smer, ko bodo tam mimo jadrali. Seveda, trdnjava še ni menda dokončana, mogoče, da bo še v velik okras našega vsestranske se razvijajočega mesta. Ako pa bi ista ostala v glavnem takšna kot je sedaj, kljub svetilniku, tedaj moramo že reči, da umetnost to ni, pa čeprav nimamo najbolj finega okusa!

Ali si že član Cankarjeve družbe?

»Ljudska samopomoč« v Mariboru obvešča s tem ceni članstvo in vse občinstvo Slovenije, da nimajo poverjeniki po sklepu 1. občnega zbora radi enotnosti poslovanja nobene pravice do kakšnega inkasa, in da se priznavajo samo plačila, izvršena po naših poštah položnicah oziroma direktna plačila v društveni pisarni v Mariboru. Vsi poverjeniki sprejmejo prihodnje dni nova pooblastila.

Senovo-Rajhenburg.

Na obdržanem občnem zboru tukajšnje podružnice »Svobode« dne 20. aprila, t. l. je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Jože Mlakar, tajnik Ivan Baraga, blagajnik Rudolf Brance, podpredsednik Ludvik Petretič, arhivar Pavla Sinkovičeva, gospodar Jože Rihter. — Člana nadzorstva pa sodruga Jože Karlovšek in Rudolf Herfort. — Razen dveh novih članov nadzorstva je ostal kompakten stari odbor, kar dokazuje, da so dano jim nalogo pošteno in izpolnjevali za tako prepotrebno, važno, delavsko kulturo. — Zadovoljivo je poslovanje podružnice, ki je napravila v letu 1928. Din. 7198,15 prometa in se postavila precej na trdno podlago, tako v knjižnici kakor v muzikalijah. — Razpravljalo se je tudi o ustanovitvi kolesarske podzveze »Svobode«, kar upamo, da bomo s to sekcijo podružnico znatno okrepili. — Tudi za »Cankarjevo družbo« so »Svobodaši« pridno na delu. — Dosedaj je odposlal s. Baraga obračun za 25 članov na družbo, ss. Rihter in Mlakar pa bosta tudi v kratkem imela polne bloke. — Delo je trdo v sedanjih dobi in pride ob gotovih časih tudi cirkuško smešno, ali upamo, da nas živci ne bodo prevladali. — Sodrugi, vztrajajmo, ne plašimo se postenih proletarskih žrtve, kajti prišel bo naš zgodovinski dan, ko bo Delo obračunalo s Kapitalom! Dela čast in oblast!

Zahvala. Podpisani zadrugar Jože Rihter iz Senovega se tem potom zahvaljuje »Delavskemu domu«, ki mi je ob boleznih moje žene nudil podporo v znesku 300 Din. Delavci, rudarji! Noben trgovec vas ne pozna ob sličnih prilikah. Dokler garaš in nosiš svoje groše, ti soli pamet z raznimi gospodskimi naslovi in ti se omamiš in zabavljaš čez delavsko zadrugo in čez vse, kar vstvarja zaveden delavec, ko pa onemoreš, spoznaš vse ono, kar si zdrav preklinjal. — To ni morala, najmanj pa delavska. — Ko se bo delavec oklenil svojih organizacij, ne bo trepetal pred redukcijo in ne pred izkoriščevalci, potrebna pa je zavednost, ker le v zavednosti je moč proletarijata!

Leše.

Proletarci smo dobili novo knjigo, ki smo jo krvavo potrebovali. Glasi se »Vpliv socialnih razmer na razvoj otroka na Prevaljah«, spisal učitelj Karl Doberšek. Knjižica je vsem, ki so jo že čitali, zelo ugajala. Na nepristranski način slika, kako se naša deca telesno in duševno razvija pri razmerah, ki niso normalne. Ko se borimo za povišanje naših mizernih plač, nam kapitalisti nočejo nikdar priznati, kar nam po vsej pravici pripada. Posledice bede pa občuti potem najhujše naša deca in še celo deca te dece. Ta knjiga nam nazorno kaže, da niso naše zahteve pretirane, dokler bodo morali otroci telesno in duševno zaostajati za onimi, ki imajo vsega zadosti. Pisatelj je samo pozabil pristaviti, da je po krščanski veri največji greh oni, ki se dela nad nedolžnimi otroci. Ta knjiga spada v roke vsakega človeka, ki ljubi otroka in med temi smo mi proletarci, ki nam ni vse eno, kaj bo iz naših otrok v tej brezsrčni dobi. Naše težave menda tudi niso dovolj znane onim narodnakarjem, ki vsak čas vpijejo: »Živio narod!« a mi stradamo, otroci propadajo in narod živi v bedi. . . . Pisal bi še več, a ker upam, da bodo knjigo čitali vsi naši zavedni sodrugi, zato pričakujem, da bodo tudi drugi še pisali o njej.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Prav nič Vas ne stane

ako si ogledate letošnjo bogato zalogo vsevrstnega spomladanskega in letnega manufakturnega blaga pri tvrdki

L. ORNIK, Koroška cesta 9

Velika izbira prekrasnih desenov za obleke in plašče pravkar dospele iz največjih angleških in čeških tovarn. Vsled tega so tudi umevne **NAJNIZJŠE CENE** kljub plačilnim olajšavam.

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.